

Савчук Р. І. “Французький художній дискурс XVIII – XXI століть у ракурсі наративного текстотворення: лінгвокогнітивний і семіотичний аспекти” / Р. І. Савчук. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2016. – 280 с.

Визначальною й показовою ознакою новітньої когнітивно-дискурсивної парадигми у студіюванні художнього тексту, зокрема в романістиці, є співіснування традиційно усталеного погляду на художній твір і його розуміння як складного лінгвосеміотичного цілого, що вирізняється власними наративними структурою та конститuentами. Сьогодні мовознавчі праці спрямовані на пошук нових способів пізнання й осмислення художнього тексту. У цьому разі саме наратологічна концепція із залученням інших текстоцентризованих підходів пропонує оптимальний спосіб учитовання в художній твір із метою розкриття авторських інтенцій і напрацювання такого алгоритму аналізу й інтерпретації прозового тексту, що передбачає проникнення в систему його формо- й смислотвірних чинників.

Серед багатьох концептуально значущих проблем поетики художнього слова питання своєрідності його наративної організації лишається все ще мало опрацьованим, а інколи й дискусійним. Складність цього феномену полягає не лише в необхідності визначення особливостей функціонування глибинного текстового життя, але й у виявленні тих механізмів, які перетворюють словесні авторські практики в певним чином упорядковану й організовану оповідну реальність.

Монографічна праця Р. І. Савчук “Французький художній дискурс XVIII – XXI століть у ракурсі наративного текстотворення: лінгвокогнітивний і семіотичний аспекти” в цьому сенсі є, на наше переконання, першою на теренах української романістики й у вітчизняній філологічній науці загалом ґрунтовною роботою з когнітивної наратології, виконаною в лінгвопоетологічній парадигмі.

Рецензована монографія базується на припущенні, що французький художній дискурс XVIII – XXI ст. формується та форматується ключовими прийомами, техніками і тактиками наративного текстотворення комбінується з властивими для певної історичної епохи виразними модальними засобами риторично-стилістичного рівня та виразально-зображальними засобами мовної репрезентації, які вибудовують словесне підґрунтя образно-стилістичної фігуративності оповідної реальності в художніх творах і віддзеркалюють специфіку творчої свідомості французьких письменників досліджуваного періоду через текстуалізацію показових елементів їх наративного мислення.

Ознайомлення з текстом наукової розвідки Р. І. Савчук надає можливість стверджувати, що в ній охоплено чимале коло питань, оскільки осягнення процесів художнього текстотворення відбиває не лише функціональні особливості мови та художньої мовотворчості, але й розкриває суттєві характеристики менталітету носіїв мови та закономірності процесів пізнання навколишнього світу, співвіднесених із національно-когнітивним простором країни. Актуальність рецензованої праці визначає також підхід авторки до вирішення проблеми взаємозв'язку риторики, стилістики художнього мовлення, когнітивної поетики, лінгвосеміотики та художнього наративу.

Якщо спробувати окреслити основну ціннісну ознаку монографії, то її можна було б характеризувати як самобутнє авторське тлумачення французького художнього дискурсу XVIII – XXI ст. у термінах своєрідного когнітивно-семіотичного простору, у межах якого цілком закономірно узагальнюються ті текстотвірні когнітивні механізми й наративні принципи, за допомогою яких у французькій мовотворчості формуються та функціонують відмінні за своєю сутністю різновиди естетичної комунікації в тріаді автор – текст – читач. Позитивно характеризує роботу й її орієнтація на лінгвокогнітивний і семіотичний аспекти в інтерпретації художнього тексту, що надають реальну картину процесів текстотворення, укорінених у наративних структурах досліджуваних романів XVIII – XXI ст.

Принциповим, на наш погляд, є й те, що для характеристики наративної специфіки художнього дискурсу, пов'язаного з унікальністю кожного з розглянутих періодів у французькій мовотворчості, авторка рецензованої праці використовує цікавий фактичний матеріал, значна частина якого вперше дістає наукову інтерпретацію. Так, безсумнівну практичну цінність має глибина спостережень над мовними процесами формування, форматування, моделювання та (ре)конструювання таких різновидів оповідної реальності в художніх наративах XVIII – XXI ст., як дзеркальна, веристична, романтична, модерністська, сюрреалістська, постмодерністська та мінімалістична оповідні реальності.

Структура монографічної праці може бути схвалена, як така, що логічно підпорядковується поставленій меті, а композиція і зміст усіх розділів цілком відповідають послідовності завдань, що розв'язуються в науковій розвідці. Монографія складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списків використаних і ілюстративних джерел, довідкової літератури та глосарію термінів.

У вступі розкрито тему, актуальність, завдання, предмет і об'єкт дослідження. Перший розділ, що має назву "Теорія художнього наративу в контексті інтерпретації французького прозового тексту", слугує теоретико-методологічним підґрунтям рецензованої праці. Авторка здійснює ґрунтовний аналітичний огляд наукового доробку вітчизняних і зарубіжних текстологів у вивченні художнього наративу та фокусує увагу на виокремленні найбільш прикметних тенденцій у формуванні французької художньої прози XVIII – XXI ст. у наративно-постологічному висвітленні. У другому розділі монографії "Методологічні засади вивчення наративного текстотворення французького художнього дискурсу XVIII – XXI століть" окреслено алгоритм студіювання наративних принципів прозового текстотворення та розроблено методику інтегрованого лінгвопоетологічного аналізу французьких художніх творів досліджуваного періоду.

Найбільш показовими у з'ясуванні типології французького художнього текстотворення XVIII – XXI ст. шляхом виявлення когнітивно-поетологічних і семіотичних засобів текстуалізації показових елементів наративного мислення французьких письменників є третій та четвертий розділи монографії. У третьому розділі "Когнітивно-наративна тектоніка французького художнього дискурсу XVIII – XXI ст." авторка (ре)конструює когнітивно-наративну сцену графію французької художньої прози досліджуваного періоду та розкриває своєрідність взаємовідношень між наративною організацією прозового твору та системністю використання письменниками наративних прийомів, технік і тактик, а також засобів їх мовного втілення, що оприявнюють і текстуалізують індивідуально-авторське світосприйняття та світовідчуження через конструювання певних типів оповідної реальності.

У четвертому розділі "Семіотика творення можливих світів vs наративне студіювання художнього тексту: досвід семіотико-наративного аналізу" визначено й сформульовано стрижневі семіотико-наративні механізми творення можливих світів у французькому художньому дискурсі з урахуванням світопороджувального потенціалу стану зміненої свідомості письменника; інтермедіального принципу арабески; фігуративного екфрасису та міжсвітової ідентичності географічних переміщень персонажів у наративному просторі прозового тексту, а також представлено мовні засоби текстуалізації можливих станів персонажного буття у французькому художньому дискурсі XVIII – XXI ст.

У кінці монографічної праці подано загальні висновки, де зроблено узагальнення, що є досить вдалим і достатньою мірою підтвержені ілюстративним матеріалом, а тому переконливо засвідчують результативність обраного авторкою підходу до системного й комплексного вивчення французької художньої прози досліджуваного періоду.

До пріоритетів рецензованої монографії відносимо також розроблену дослідницею методику інтегрованого лінгвопоетологічного аналізу французького художнього дискурсу великого історичного періоду, що передбачає дослідження в трьох напрямках – наративно-

поетологічному, який включає жанровий, архітектоніко-композиційний, оповідний і мовленнєвий аспекти, когнітивно-поетологічному як реконструкції релевантних структур авторського нарративного мислення і виявлення концептуальних пріоритетів письменників з урахуванням специфіки просторово-часової континуальності та образно-стилістичної фігуративності створеної ними оповідної реальності та семіотико-нарративному в контексті представлення сутнісних механізмів текстуалізації множинності значень у можливих світах, сконструйованих у французьких художніх нарративах XVIII – XXI ст.

Окремо позитивно відзначимо стиль викладу наукових засад монографії, доступність і зрозумілість мовного відтворення її змісту.

Вказуючи на актуальність і перспективність рецензованої праці Р. І. Савчук, а також серйозність й аргументованість висунутих у ній наукових пропозицій, ґрунтовність аналізу і виправданість отриманих результатів, хотілося б висловити деякі критичні міркування стосовно окремих положень монографії:

1. У праці подано опис не всіх нарративних прийомів, технік і тактик у творенні певного типу оповідної реальності, зважаючи на багатовимірність і неповторність індивідуального стилю французьких письменників. Авторка орієнтується, звичайно, на найбільш уживані, а тому найбільш показові тенденції у формуванні французького художнього дискурсу XVIII – XXI ст. Уважаючи це позитивом роботи, на нашу думку, варто було б чіткіше обґрунтувати вибір окремих нарративних стратегій художнього текстотворення, що стали об'єктом ґрунтовного вивчення.

2. Крім того, спектр засобів мовного втілення й текстуалізації елементів нарративного мислення французьких авторів досліджуваного періоду набагато ширший, ніж це зазначено в роботі. Бажано було б вказати на це й у такий спосіб подати ілюстративний матеріал відкритим для виділення й опису інших, не таких показових механізмів оприявлення елементів авторського нарративного мислення у творенні французької мовотворчості XVIII – XXI ст.

3. На нашу думку, рецензована монографія набула б більшої теоретичної довершеності за умови конкретизації принципів виокремлення основних формо- й смислотвірних конститuentів художнього нарративу, зокрема в плані кореляції останніх із нарративними категоріями голосу, просторовості, темпоральності та модальності. Висловлені зауваження й побажання не впливають на загальну високу оцінку монографії, не применшують її науково-практичної вартості, не стосуються її принципів засад, що є теоретично виваженими, переконливо аргументованими, підкріпленими величезним фактичним матеріалом. Робота виконана на високому теоретичному рівні, що засвідчує належну фахову підготовку авторки, її дослідницькі здібності та наукову компетентність.

Безсумнівно, що книга стане в пригоді науковцям, викладачам, студентам, усім, хто цікавиться французькою художньою мовотворчістю. Викладене вище дозволяє рекомендувати монографію Р. І. Савчук “Французький художній дискурс XVIII – XXI століть у ракурсі нарративного текстотворення: лінгвокогнітивний і семіотичний аспекти” до друку.

*Доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри романської і новогрецької філології та перекладу
Київського національного лінгвістичного університету*
Корбозерова Н. М.